

Bilten # 1 projekta „Šta žene od 65+ (ne)mogu u Srbiji danas?“ Prilog istraživanju potencijala starijih žena i njihove diskriminacije

Sadržaj

1. O projektu	str. 1
2. Početak projekta	str. 1
3. Projektne aktivnosti	str. 2
4. Članak profesorke Svenke Savić o diskriminaciji starijih osoba u vanrednoj situaciji	str.3

1. O projektu

Pred vama je prvi bilten o projektu „Šta žene od 65+ (ne)mogu u Srbiji danas?“ koji realizuju Ženske studije i istraživanja (ŽSI) iz Novog Sada uz podršku Ekumenske inicijative žena iz Omiša.¹

Projekat se bavi ejdžizmom, odnosno diskriminacijom starijih osoba u najširem smislu. Ejdžizam je opšteprisutna pojava, a njegovi oblici se razlikuju od kulture do kulture. Ciljevi ovog projekta su da ukažu na postojanje ovog problema u Srbiji, kako bi projekat doprineo promenama u svakodnevnom životu i zakonodavstvu, a prvenstveno promeni svesti u odnosu na važnost prisustva starijih osoba u društvenom životu, kao i ostvarenju mogućnosti da se njihovo životno, profesionalno i rodno iskustvo prenese mlađim osobama.

¹ Objavljivanje ove publikacije podržala je Ekumenska inicijativa žena iz Omiša, Hrvatska. Pisani tekstovi objavljeni u publikaciji odražavaju isključivo stavove njihovih autora/-ica i ne predstavljaju nužno i službene stavove EIŽ-a.

Projektom želimo da promovišemo pozitivne slike o starijim ženama, o njihovim potencijalima i iskustvenim resursima i da doprinesemo prevenciji i suzbijanju diskriminacije starijih žena u različitim oblastima života i rada.

U okviru projekta realizovaće se tri istraživanja, čiji rezultati treba da doprinesu većoj socijalnoj uključenosti i vidljivosti starijih žena, ali i njihovoj ravnopravnosti, autonomiji, uvažavanju, poštovanju i dostojanstvenom životu.

Istraživanja se bave potencijalima i postignućima starijih žena, kao i različitim vidovima diskriminacije kojima su one izložene u svakodnevnom životu, o korišćenju diskriminatornog jezika o starijim osobama i o istraživanju diskriminacije starijih žena u medijima i reklamama. Istraživanja će, svaka u svojoj oblasti, sprovođivati profesorke emerita Svenka Savić, Ankica Dragin, MA, Tanja Radojević, MA i dr Margareta Bašaragin.

2. Početak projekta

Na sastanku održanom 1. februara, kojim je obeležen početak projekta, članice projektnog tima usvojile su Detaljan plan aktivnosti projekta i Principe rada i vrednosti ŽSI.

Za prvu fazu projekta, koja traje do kraja aprila, planirana je detaljna analiza problema kojima se projekat bavi: prikupljanje i analiza relevantne dokumentacije i literature, zakonskog okvira, kao i postojećih praksi i politika u Srbiji. Prikupljanje empirijskog materijala odvijalo se paralelno sa ovim aktivnostima.

Bilten # 1 projekta „Šta žene od 65+ (ne)mogu u Srbiji danas?“ Prilog istraživanju potencijala starijih žena i njihove diskriminacije

3. Projektne aktivnosti

Pored istraživanja, projektom se obezbeđuje i organizacijska podrška za različite aktivnosti ŽSI. Jedna od tih aktivnosti bilo je i obeležavanje Međunarodnog dana žena u saradnji sa udruženjem ...IZ KRUGA - VOJVODINA. Susret je bio posvećen ženskom pokretu u Novom Sadu. Na sastanku su se okupile članice novosadskih ženskih mreža, udruženja i stručnjakinje, koje su razgovarale o tome zašto im je 8. mart danas važan. Učesnice su predstavile ženski pokret u Novom Sadu od devedesetih godina prošlog veka do danas, mapirale svoje individualne resurse i dogovorile se da se nakon sastanka uradi mapiranje resursa novosadskih ženskih organizacija i inicijativa.

Podaci dobijeni mapiranjem resursa novosadskih ženskih organizacija ukazuju na činjenicu da one imaju snažno razvijene ljudske potencijale, ali da im nedostaju bezmalo svi materijalni resursi: prostor, oprema i finansijsko-materijalna podrška, uključujući i

donacije, kako za rad organizacije, tako i za realizaciju projekata. Novosadske ženske organizacije opstaju uglavnom zahvaljujući snažnim ženskim resursima: aktivizmu, ekspertizi, iskustvu, znanjima u oblasti rodne ravnopravnosti i ostalim specifičnim znanjima u oblasti delovanja udruženja, odnosno funkcionisanja nevladinog sektora.

Kompletan izveštaj o mapiranju resursa novosadskih ženskih organizacija nalazi se na veb-stranici ŽSI.

Ostale projektne aktivnosti obuhvataju nastavak rada na dugogodišnjem programu ŽSI posvećenom Znamenitim ženama (poput pripreme publikacija o Rozi Luksemburg i Idi Sabo. Pripremljena su dva predloga projekta sa kojima su ŽSI aplicirale kod Fonda za otvoreno društvo i kod Sekretarijata za kulturu Grada Subotice. Ostvarena je saradnja sa Fondacijom Novi Sad 2021. na izradi projekta REWOMEN za konkurs programa „Evropa za građanke i građane“ (*Europe for Citizens*). U subotici je osnovan ogranak ŽSI, dok su prof. emer. Svenka Savić i dr Margareta Bašaragin učestvovala na konferenciji „Naučnice u društvu“ održanoj od 11. do 14. februara u SANU. U Subotici je predstavljen i projekat ŽSI „Žene na poštanskim markama“, kao i publikacija „Vodič za upotrebu rodno osetljivog jezika u javnoj upravi R. Srbije“ autorki Svenke Savić i Marjane Stevanović, objavljen u dnevnom listu „Danas“ u izdanju Misije OEBS u Srbiji. ŽSI su potpisale i Protokol o saradnji sa Vojvođanskim kulturnim klubom „Vasa Stajić“.

Bilten # 1 projekta „Šta žene od 65+ (ne)mogu u Srbiji danas?“ Prilog istraživanju potencijala starijih žena i njihove diskriminacije

4. Članak prof. emer. Svenke Savić

„Telo nam sad svedoči o zaraženoj svakodnevicu“ objavljen 7. aprila 2020. u dnevnom listu „Danas“ u rubrici „Kultura - priče iz karantina“

Pre deset godina sam pisala o Pismima iz zatvora Roze Luksemburg.

Bila sam iznenađena njenim optimizmom, njenom verom u neko drugačije društvo tada s početka 20. veka, u situaciji kada je zatumljena u samici od samo nekoliko kvadrata. Ona je zatvor iskoristila za kreiranje prostora slobode za svoje ideje i svoju viziju budućeg sveta. Danas njene reči od pre jednog veka zvuče aktuelno:

„Bez slobodne, nesputane štampe, bez neometanog udruživanja i okupljanja nezamisliva je upravo vladavina širokih narodnih masa. Sloboda samo za pristalice vlastodržaca, samo za članove jedne partije – ma kako brojni bili – nije sloboda. Sloboda je uvek sloboda drugačijeg mišljenja... Javni život zemalja sa ograničenom slobodom upravo je zato tako skučen, tako siromašan, tako shematičan, tako neplodan, jer se isključenjem

demokratije presecaju svi živi izvori duhovnog bogatstva i napretka. Jedini put ka preporodu je sam javni život, neograničena najšira demokratija, javno mnjenje.“
U uslovima karantina danas, mnoge njene rečenice iz pisama iz zatvora zvuče lekovito: one o pticama i životinjama pored kojih prolazimo neprimećeno kada smo van zatvora (van karantina).

Sećam se scene koju opisuje svojoj prijateljici u jednom pismu: kako ptice selice kada putuju na jug odavde, lete sve zajedno, velike i male, a

male, kad se umore, popnu se na velike i tako prelaze taj dugi i veliki put zajedno. Mene je ta slika tada podsetila na zajednicu evropskih zemalja u kojoj velike zemlje vode računa o malim.

Danas tu scenu vidim kao nadu da će solidarnost prevladati i u doba korone kod nas, kada nam se vraćaju, evo s proleća, velike ptice i donose nam na leđima i male. Inače karantin podnosimo dobro! Mi smo primer porodice u kojoj su tri generacije žena zajedno: ja, sa iskustvom mnogih vanrednih stanja, od kojih je ovo samo jedna moguća (možda i poslednja), uvek sa idejom da će sve proći. Unuka i unuk su mali i ne znaju za vanredno stanje pa viču, galame, hoće u prirodu, na svetlost, kod svojih drugara i drugarica. Između nas je njihova majka u ulozi 'spoljnog momka', zaposlene žene, majke, koja pokušava da dostigne nemoguće – da se osećamo kao da nije ono što jeste... Ovoga puta ona nas nosi na svojim krilima. Ali je diskriminacija nas starijih osoba danas

Bilten # 1 projekta „Šta žene od 65+ (ne)mogu u Srbiji danas?“ Prilog istraživanju potencijala starijih žena i njihove diskriminacije

nešto što davi ovo društvo, sada posebno. Zarobljene, starije osobe (daleko nas je više penzionerki od penzionera) u kućnom pritvoru je čist atak na naše zdravlje. Znano je da starije osobe moraju da se kreću kroz prostor, jer je ono nužni graditelj zdravlja. Zatvaranje nas pod izgovorom da se brinu o našem zdravlju podvala je, i to dvostruka.

Naime, briga da ostanemo u životu je zapravo briga za nezaposlene mlađe koje (skoro svaka) penzionerska porodica izdržava (a mnogo više je penzionerki nego penzionera u toj ulozi). Mi smo garant ekonomskog opstanka u državi – to neko građanima i građankama treba da kaže.

Radim svaki dan, 18 sati kao i uvek tokom ovih mojih 80 godina: ustajem u 6 (ne idem noću u prodavnice, što je još jedna diskriminatorna mera prema penzionerkama), radim do 15 sati, razne stvari: pišem recenzije, preporuke, čitam svoje i tuđe radove, najviše studentske, dajem komentare na razne projekte ili druge vrste predloga da rodno osetljiv jezik bude konačno standardiziran (slušam preko medija i uživo kako uvaženi predstavnici države (ne) koriste rodno osetljiv jezik, nego diskriminatoran). Preko mejlova vodim korespondenciju sa mnogim ženama u toku dana, iz sveta i grada, uvek uz podsećanje da je žetva velika a radnika malo (da vreme treba štedeti jer curi kao pesak sa dlanova). Gledam malo TV. Uglavnom samo izveštaj Kriznog štaba u 15 i u 19 sati na N1 i čitam Danas. Tu su podaci o zaraženim, obolelim, umrlim telima. Radi se o telima muškaraca i

žena, dok Vođa zagađuje njihove (i naše) umove. Ali telo je očigledno pametnije od razuma i kaže 'istina je ovo', bolesni smo, 'mnogo nas je bolesnih', a razum dozvoljava da bude zaveden i zamućen rečima. Telo nam u ovoj situaciji svedoči o stanju zaražene nam svakodnevice u kojoj preventiva i odbrana ne funkcionišu (dovoljno) dobro, a vlast govori našem (raz)umu da jeste dobro i da treba da trpimo. Telo kaže – NE! A stradaju i ona malobrojna tela koja treba da leče bolesna tela, pa to su uglavnom žene u našoj zdravstvenoj struci! Njima pljeskamo uveče u 20 sati sa naših prozora (malo nas je tada tu, malo). Borba protiv korona virusa je rodno obeležena. Gledam i divim se telu jer ono se broji, tela su u ciframa, a ko će izbrojati pomerene u (raz)umu, naročito pre najavljenih izbora. Volela bih da Nedim ne bude u pravu kad završava svoj tekst u Danasu – Pandemija će proći, a Vučić će ostati! Više bih volela da odu zajedno.

Drugarski je!

Bilten pripremile:

Ana Bu, koordinatorka projekta

Ankica Dragin, istraživačica na projektu

Ženske studije i istraživanja

21000 Novi Sad, Bulevar vojvode Stepe 107

www.zenskestudije.org.rs